

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JONSTRUPBOGEN

35TE BIND

1 9 5 8

REDIGERET AF VIKTOR PEDERSEN

KØBENHAVN

JONSTRUPSAMFUNDETS FORLAG · WILH. THOMSEN
ORDRUPHØJVEJ 24 · CHARLOTTENLUND

1958

JONSTRUPBOGEN

35TE BIND

1 9 5 8

REDIGERET AF VIKTOR PEDERSEN

KØBENHAVN

JONSTRUPSAMFUNDETS FORLAG · WILH. THOMSEN

ORDRUPHØJVEJ 24 · CHARLOTTENLUND

1958

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Skoleinspektør Ernst Gehl	3— 6
Ernst Gehl: Udsnit af min slægts historie II	7—32
Skoleinspektør K. Frigast-Hansen	33—35
Fru Sofie Morville	36—38
Seminarielærer Arne Nordahl Pedersen	39
Hans Werner Rasmussen: Årets gang på Jonstrup	40—43
Afgangseksamen 1957	44
Fra jonstruppernes verden	45—47
Regnskab og styrelse	48

SKOLEINSPEKTØR ERNST GEHL

* 17. december 1879 – † 23. september 1957

Da skoleinspektør Ernst Gehl på Jonstrupsamfundets generalforsamling 1956 trak sig tilbage som formand, virkede han endnu rask og var som altid veloplagt og i godt humør. Derfor kom hans pludselige død kun ét år efter som en overraskelse for os. Efter et heftigt hjerteanfald mandag d. 23. september blev han indlagt på Lucasstiftelsen, hvor han døde få timer efter.

Med Ernst Gehl er en af Jonstrupsamfundets store samlende skikkelser gået bort. Han var medlem fra Samfundets stiftelse og i 10 år dets formand. Hans kærlighed til Jonstrup, hans viden

om jonstrupforhold og bekendtskab med utrolig mange jonstrupper gennem flere slægtled gjorde ham selvskreven til formandsposten, og han repræsenterede os på en værdig, smuk og formfuldendt måde. Han forstod at tage hensyn til Jonstrups historie og traditioner, samtidig med at han stillede sig forstående og imødekommende overfor nutidens krav og fremtidens opgaver.

Som det fremgår af hans slægtserindringer i årbøgerne, var hans slægt gennem 150 år knyttet til Jonstrup på forskellig måde, og han følte sig i gæld til det gamle seminarium, hvor han selv og hans forfædre havde fået deres læreruddannelse. De gjorde alle den gamle lærerskole ære ved deres betydelige indsats i den danske folkeskole, og Ernst Gehl ikke mindst. Han var en overordentlig dygtig lærer, hvis indsats særlig på regneundervisningens område var fremragende, og han gav af sit rige, varme hjerte sin arbejdskraft til de nødlidende i samfundet, særlig gennem sit arbejde i en menneskealder for de vanføre. Med interesse og dygtighed virkede han i lærerorganisationerne og i det politiske arbejde, og endnu i sit otium var han en virksom formand for »Provinsbørns ferieophold i København«. Alle, der kendte Gehl nærmere, holdt af ham. Han forenede i sin personlighed myndighed og venlighed, han var en mand med balance i sindet og godt humør, og hans kærlige øjne har varmet mange både store og små.

Hans erindringer vil give et indtryk af hans store flid og arbejdskraft og fortælle om hans omfattende virke. Her i Jonstrupbogen, som han var en flittig bidragyder til, vil vi bringe ham jonstruppernes varme tak, for hvad han har betydet for os, en tak, som også skal rettes til hans hustru fru Helga Gehl, f. Fraas, der selv føler sig knyttet til Jonstrup, og som har været sin mand en uvurderlig støtte gennem livet. Som Gehl var et lysende eksempel for skolefolk, var deres samliv et eksempel på et harmonisk, lykkeligt ægteskab.

Den store deltagelse ved bisættelsen fra Skt. Pauls kirke i Nyboder var et bevis for, hvor kendt og afholdt Gehl var. Sognepræst Svend Nielsen talte smukt og hjerteligt om sin afdøde ven ud fra ordet: »en landsmand uden svig« og berømmede ham for hans trofasthed i sin gerning og mod de mennesker, der stod

ham nær. Fra Jonstrupsamfundet talte formanden, overlærer Kaj Bang. Begravelsen fandt sted på Holmens kirkegård.

Kaj Bangs tale

I Jonstrup vang nær ved det tidligere Jonstrup seminarium står ved en stille skovsø en sten med følgende indskrift:

»Jeg står som værn ved den stille sø
om Jonstrups minder, som ej må dø.«

Der er kun få, der gennem årene har følt sig stærkere knyttet til Jonstrup end Ernst Gehl, omkring hvis bære vi i dag er samlede. Rudolf Bruhn skrev:

»Der går gennem Jonstrup en slægternes gang,
de kommer, de er — og forsvinder.«

Både Ernst Gehls oldefader, bedstefader og fader var alle — ligesom han selv — udgået fra Jonstrup, og gennem sit ægteskab blev han yderligere knyttet til Jonstrup. Det var derfor ganske naturligt, at alt, hvad der angik Jonstrup, også angik ham.

Lige fra sin dimission på Jonstrup tog han del i alt, hvad der angik det gamle seminarium, og det var en selvfølge, da Jonstrupsamfundet blev stiftet, at han blev medlem af dette. Senere var han gennem 10 år dets elskelige og afholdte formand, der aldrig lod en lejlighed gå fra sig, når det gjaldt om at tale Jonstrups sag. Det var ham en personlig sorg, da han som formand for samfundet for få år siden måtte tage afsked med den gamle borg.

Med sin evne til at forene det gamle med det nye glædede han sig over, at der atter rejser sig et nyt Jonstrup. Desværre slog kræfterne ikke til, og til sorg for alle i Jonstrupsamfundet måtte han trække sig tilbage fra formandsposten. At han ved sin afgang enstemmigt valgtes til æresmedlem, var ham en stor glæde.

Så længe stenen står i Jonstrup vang vil navnet Ernst Gehl blive nævnet med hæder i Jonstrups historie. Et elskeligt menneske, en fin og nobel personlighed — en yderst beskedne mand, en god og trofast kammerat og ven — er gået bort.

Fra alle gamle jonstrupperne landet over går tanken i dag til hans båre, og alle bringer de ham en stille tak for alt, hvad han har betydet for det gamle og det nye Jonstrup. Fra Jonstrupsamfundet skal lyde en sidste og hjertevarm tak for den aldrig svigtende interesse, han viste samfundet og Jonstrup og dets minder.

Mindet om Ernst Gehl vil lyse og blive bevaret i dyb ærbødighed og hengivenhed, og på alle gamle jonstrupperes vegne udtaler jeg her ved hans båre et:

»Æret være hans minde.«

Viktor Pedersen.

ERNST GEHL

UDSNIT AF MIN SLÆGTS HISTORIE II

Ernst Kristensen Gehl, født den 17. December 1879 i Viksø.

Naar jeg nu som Pensionist lader mine Tanker gaa tilbage til min Fødeby, er det kun lyse og gode Minder, jeg har fra mine første Barneaar, Minder om et kærligt og godt Hjem, i hvilket mine tre Søstre og jeg voksede op, Minder om glade Barndomsdage sammen med jævnaldrende Kammerater, som med mig tumlede sig i Mark og Mose eller paa Gaardene i Stald og Lo.

Trods Viksø Skolekald hørte til de smaa Embeder, havde vi Børn aldrig Indtryk af, at Kaarene var smaa i Hjemmet, mine Forældre maa have været gode Økonomer, naar de kunne faa de 1500 Kr. om Aaret til at slaa til; tilmed havde vi altid en Husassistent, eller som det dengang hed »Tjenestepige«, hendes Løn var dog kun ca. 7—8 Kr. pr. Maaned, men Mad skulle der ogsaa til. Kartoffler og Grøntsager gav Haven, og Grisen, der slagtedes før Jul, gav Flæsk. Jeg har dog Indtryk af, at der nu og da kom Beklædningshjælp til os Børn fra mine Bedsteforældres Hjem saavel fra Oppesundby som Frederikssund, hvor min Moders Forældre boede.

I Viksø holdtes dengang et Foraars- og et Efteraarsmarked, det var store Dage for os Børn; vi sparede vore Smaapenge sammen i »Sparegrisen«, som saa blev slagtet før Markedet, og her levede vi saa højt for en Dag med Slik, Honningkager m. m.

Jeg mindes ogsaa de aarlige Høstgilder paa Nabogaarden, hvor jeg havde en jævnaldrende Kammerat og var selvskreven Gæst. Loen blev ryddet og pyntet med Neg og Blomster, og lange Borde og Bænke blev anbragt til de mange Gæster. Enhver, der havde hjulpet med til Bjærgning af Høsten, kom sammen med hele deres Familie for at deltage i Festen; Fadene

bugnede med Madvarer, Kalvesteg, Faaresteg og Svinesteg, der var en stor Slagtning forud for Festen. Øl og Snaps tog man rigeligt til sig af, senere serveredes Kaffe, og om Aftenen gik Dansen til Harmonikaspil, medens man i Pauserne slukkede Tørsten ved en Bolle Punch.

Om Vinteren gik vi paa Danseskole, vor Lærer kom fra København, hvor han om Sommeren optraadte i Tivoli som Harlekin. Afdansningsballet var Sæsonens Clou.

Til Vinterens Glæder hørte ogsaa Skøjteløben paa Gadekæret eller Kælkning paa de store Bakker, som omgav Byen. Jeg husker et Aar, antagelig 1888, hvor Frederikssundstoget kørte fast i Sneen ved Viksø, alle Passagererne blev da et Par Dage indlogeret hos Beboerne, da Kroen ikke havde Gæsteværelser til saa stor en Invasion.

Fastelavnen var ogsaa en stor Begivenhed for os Børn. Byens Karle »red Fastelavn«, et stort Optog paa pyntede Heste red fra Gaard til Gaard. Optoget sluttede med en Vogn, hvor to Karle, den ene udklædt som en gammel Mand, den anden som en Kone, havde Kurve, hvori der blev samlet Æg fra de Steder, hvor de kom ind.

Karlene blev som Regel beværtet med Snaps, hvilket dog ikke alle kunde taale, hvorfor mange var stærkt medtaget, naar Turen var endt. Senere »slog man saa Katten af Tønden«, og om Aftenen afholdtes Bal. Ogsaa Børnene »løb Fastelavn« og samlede Æg, Dagen endte med Børnebal i en »Storstue« paa en af Gaardene.

Her i Viksø begyndte jeg saa min Skolegang hos min Fader. Jeg var aldrig ked af Skolen, Fader staar for mig som en udmærket Lærer, venlig, men bestemt, og der blev arbejdet i Timerne. Hvad man i vore Dage betragter som en ny Undervisningsmetode, nemlig Gruppearbejde i Klassen, oplevede jeg her i min Barndoms Skole. Her var kun to Klasser med Børn i Alderen 7—10 Aar og 11—14 Aar; man forstaar, at en Gruppedeling var nødvendig, naar Aldersforskellen var stor, og der skulde opnaas et godt Resultat, og det tror jeg, der kan siges, der blev.

Jeg mindes Skumringstimerne om Vinteren, naar Ilden fra den aabenstaaende Kakkellovnsdør lyste ud i Stuen, og der danedes Skygger, saa var hele Familien samlet, og ofte fortalte

Fader et eller andet Eventyr, det var et Hjemliv, der gav Ro og Glæde, ofte i Modsætning til vore Dages Varmeapparater og elektriske Lys. Naar Aftensmaden saa var spist, samlede hele Familien om Bordet med Hængelampen, hvor hver havde sit Arbejde at sysle med, jeg selv holdt meget af at binde Børster, Hestehaar fik jeg fra Gaardenes Hestehaler, baade hvide, sorte og brune, det gjaldt om at sætte disse Farver smukt sammen. Ogsaa Løvsavsarbejde var meget moderne paa de Tider og mere de mig.

De sidste Aar, Fader var i Viksø, fik han ordnet, at der hver Jul blev tændt et Juletræ i Skolestuen for baade voksne og Børn, og hvert Barn fik en lille Julegave, hvortil Pengene indkom fra Beboerne. Jeg husker, at jeg sammen med mine Forældre var i København for at købe alle disse Gaver; jeg antager, der var mellem 50—60 Børn i Skolen.

Om Sommeren efter Skoletid var der for Drengene Skydning med Salonriffel, og Sæsonen endte med Præmieskydning, en meget stor og spændende Dag for os Børn med efterfølgende Bal i Skolestuen.

I Skolen her oplevede jeg ogsaa Kristiansborg Slots Brand 1884; jeg husker min Fader tog mig med ud paa en Høj i Haven, og der saa jeg Lysskæret over København. Endvidere husker jeg ogsaa her at have set den første Cykle med et stort og et lille Hjul, denne vakte stor Opsigt og almindelig Begejstring hos os Drengene.

I mit Hjem kom adskillige af Omegnens Lærere, og her traf jeg ogsaa første Gang min Kone, hun var dengang to Aar, og jeg var fire Aar, næste Gang vi mødtes var paa Jonstrup paa Ballet der. Ofte blev der aflagt Besøg hos Bedsteførelørene baade i Oppesundby og Frederikssund, mange Ferier har jeg med Glæde tilbragt i disse gode og venlige Hjem, ogsaa hos min Moster, der var gift med Kantor Hansen i Frederikssund, har jeg tilbragt mange glade Dage sammen med mine Fætre.

Første Gang jeg saa Jonstrup var ligeledes paa et Besøg herfra, hvor vi besøgte min Faders Tante, der var Økonoma paa Jonstrup, efter at hendes Mand Ridderman Gehl var død; de store Bygninger og Skoven, husker jeg, gjorde Indtryk paa mig, der kom fra en lille Landsby og en skovfattig Egn.

Med Tilfredshed, Glæde og uden Bekymring for mig gled Aarene hen i disse venlige Omgivelser i Viksø, indtil Fader blev kaldet til Lærer i Snoldelev 1891. Jeg forlod da min Barn-doms By, ikke uden Sorg, et Afsnit af mit Liv var sluttet, og jeg gik en uvis Fremtid i Møde, men jeg trøstede mig ved mit gode Hjem. Viksø Skole glemmer jeg aldrig, med Aars Melle-mrum har jeg besøgt den, og hver Gang vælder lyse og smukke Minder frem.

De første Indtryk, der betog mig i Snoldelev, var Egnen og Sproget, vel snarere Dialekten. Egnen var meget flad, næppe en Kælkebakke i Modsætning til Nordsjællands bakkede Ter-ræn, og Børnenes Dialekt indeholdt flere Gloser, som jeg slet ikke kendte. I Omegnen laa flere Gravhøje og Stendysser fra Oldtiden, hvilke Mindesmærker forøgede min tidlig vakte hi-storiske Interesse. Et Par smaa Mil fra Snoldelev laa det histo-riske Lejre med Ledreborg og Herthadalen, kendt fra de poli-tiske Møder i Firserne; hertil havde Skolen hvert Aar en Skov-tur paa »Vor Frue Dag« 2. Juli. En lang Række Vogne, ca. 20, startede fra Skolegaarden med Forældre og Børn til denne Ud-flugt. Køgebugt, hvortil ogsaa knyttede sig historiske Begiven-heder, laa ca. 1½ Mil fra mit Hjem. Naar vi om Sommeren havde Familiebesøg, laante Fader ofte et Køretøj i en af Gaar-dene, og saa kørte hele Familien til Stranden, og vi Børn tum-lede os da i Bølgerne, og Aftensmaden blev nydt i en lille Plan-tage. Her var ellers ingen Bebyggelse, nu ligger der Hus ved Hus. De gamle Beboere erindrede, at deres Forældre havde talt om Englændernes Landgang i 1807; paa en af Gaardene var endnu opbevaret nogle gamle Spyd, som »Landstormen« havde benyttet i den ulige Kamp. Ved Køgebugt var jeg en stormfuld Vinterdag Vidne til en Stranding, ellers er det kun lyse og glade Sommerminder, jeg har fra Stranden (Karlslunde Strand). I Hastrup, som ogsaa hørte til Skoledistriktet, var bevaret mange gamle Skikke. Her fandtes et »Oldermandslaug«, som hvert Aar valgte en Oldermann, der med sit Oldermanshorn kaldte Bønderne til Møde, saa vidt jeg husker dog kun een Gang om Aaret. Til Byen hørte en stor Eng, som var fælles for hele Byen, og Græsning og Høslet blev ved Mødet liciteret ud til Bymæn-dene; ved samme Lejlighed blev der opkrævet »Præstetiende«

til Præsten, og Oldermænden mødte saa hos Præsten og betalte hele Summen; her var ingen Restancer, et Bevis paa, at det var en ret velhavende Befolkning, men her fandtes ogsaa noget af Landets frugtbareste Jord.

Her blev ogsaa holdt store Fastelavnsgilder paa Omgang i Gaardene, mine Forældre blev altid inviteret med her, og jeg fik som stor Dreng Lov til at følge med. Ved Indgangen til »Gildesgaarden« stod to Mænd, den ene med Snapsflasken og den anden med et Fad med Fastelavnsboller med tykt Smør paa og Pølser som Paalæg, dette maatte nydes, inden man traadte ind i Stuerne, hvor Bordene bugnede med Mad og Drikkevarer. Om Aftenen var der Dans i Storstuen og Kortspil; nu og da blev det afbrudt, og man blev kaldt til »Punchebollen«, hvor der blev drukket og sunget.

Inden man om Natten forlod Festen, blev der dækket et stort Frokostbord — sultne gik man ikke derfra. Ligesom jeg i Viksø havde mit første Møde med en Cykle, mødte jeg i Snoldelev første Gang en Telefon, som i de Tider paa Landet var sjælden, men vor Genbo Dyrlægen havde et saadant Apparat, og her lyttede jeg forbavset til en Stemme fra en anden By. Kun en kortere Tid fortsatte jeg min Undervisning hos Fader, idet jeg blev optaget i Roskilde Latinskole, og jeg sagde nu for bestandig Farvel til Landsbyskolen, men jeg havde herfra Erfaringer, som kom mig til Gode i min Gerning som Lærer i København.

Det var et stort Spring at komme fra den hjemlige Landsbyskole til Roskilde Latinskole med en Rektor og mange Lærere. Vejen til Skolen var lang og besværlig; vi var i Snoldelev tre Drengene, som fulgtes ad, idet vi havde et lille Køretøj, som befordrede os $\frac{1}{2}$ Mil til Havdrup Station, hvorfra Turen saa gik videre med Toget til Roskilde, ca. 20 Min. Køretøjet stod i en »Rejsestald« og bragte os tilbage. Vi startede Kl. $7\frac{1}{2}$ Morgen og vendte tilbage Kl. ca. 5 Eftermiddag.

Mange besværlige Ture havde vi om Vinteren i Frost og Sne, mere end een Gang kørte vi fast i Snedriver og maatte vente, indtil der kom Hjælp, der fik skovlet os fri, men da var Toget kørt, hvilket vi for Resten ikke var kede af, da det betød en ekstra Fridag. Nu og da kunde vi ogsaa glæde os ved, at Toget

var kørt fast, eller vi blev sendt hjem fra Skolen paa Grund af stærkt Snevejr. Rektor vilde ikke risikere, at vi skulde blive og overnatte paa Hotel Prinsen.

Vi var forøvrigt mange Elever baade fra Haslev og Køge, som dengang tog Toget til Roskilde. Jeg mindes saaledes den senere Biskop Ludwigs, der ofte hjalp mig med Latinen, og den kendte Øjenlæge, Professor Rønne, samt Provst Agersted fra Sønderjylland og Journalist og Forfatter Harald Bergstedt. Af mine Snoldelevkammerater var nu afdøde Redaktør Steffen Holbæk og nuværende Dyrlæge i Snoldelev, Holger Tobiassen.

Min Skoletid i Roskilde staar ikke for mig i noget rosenrødt Skær, muligvis skyldes det i nogen Grad den besværlige Skolegang; naar man kom til sit Hjem ca. Kl. 17, og Middagsmaden var spist, kunde man begynde paa Lektierne, og der var ofte mange bunket sammen til en enkelt Dag, jeg husker endnu, at vi om Tirsdagen foruden de egentlige Lektier skulde aflevere matematiske Opgaver, Dansk Stil og Fransk Stil, det vilde man næppe byde Elever i vore Dage, heldigvis, det kunde ogsaa nok dengang tage Humøret og Glæden ved Skolegangen fra en.

Mange af Lærerne — for en Del af dem kunde man godt sige Hørere — var gamle og ude af Stand til at holde Disciplin. Pædagogiske Evner synes mig heller ikke at have præget deres Undervisning i nævneværdig Grad. Enkelte Undtagelser var der dog, og med Glæde mindes jeg Overlærer Hauch — Skolens senere Rektor — der var vor Historielærer og altid appellerede til vort eget Omdømme af de historiske Begivenheder, han var en meget livfuld og interesseret Lærer, hvis Undervisning sandelig ikke var kedelig. Ogsaa Mathematiklæreren, Overlærer Petersen var en dygtig og forstaaende Lærer, som vi holdt af.

Det sidste Aar af min Skolegang fik vi en ny Lærer, den senere bekendte Geografilærer C. C. Christensen; med ham kom der et helt nyt Pust ind i den gamle Skole; han var en fortrinlig Pædagog og Lærer, som forstod at gøre os interesseret i hans Fag, Geografi og Naturhistorie.

Disse tre udmærkede Lærere vil jeg altid mindes med Glæde og Taknemmelighed; disse var for mig Lyspunkter i min Skoletid i Roskilde Latinskole. Et andet Lyspunkt var Kammera-

terne, med hvem jeg altid havde det bedste Forhold, et Par af dem kommer jeg stadig sammen med, nemlig den kendte københavnske Grosserer Adolf Melby og tidligere Inspektør ved det kongelige Teater Valdemar Villumsen; ogsaa Teatrets tidligere Direktør Kaj Hegerman-Lindencrone hørte til mine Klassekammerater.

1897 tog jeg 4' Kl. Hovedeksamen (nærmest svarende til vore Dages Præliminæreksamen), og dermed ophørte Barneskolen, og et nyt Livsafsnit skulde nu begynde. Jeg havde bestemt at gaa i min Faders Fodspor, og selvfølgelig skulde min Uddannelse ske paa Jonstrup, hvor mine Forfædre ogsaa havde været. Da der krævedes et Aars praktisk Uddannelse i en Skole for at blive optaget, fik jeg denne Uddannelse hjemme i min Faders Skole. Dette Aar var for mig særdeles behageligt, selve den teoretiske Uddannelse var ikke særlig krævende, da jeg gennem min Skolegang havde faaet indprentet det meste af, hvad der blev krævet til Optagelsen; enkelte Fag maatte jeg dog lægge mig efter, det gjaldt saaledes Religion, Dansk Grammatik, Regning og Violinspil, med det sidste gik det kun maaledigt, da jeg manglede det musikalske Øre. Efter det første Aar paa Jonstrup maatte jeg da ogsaa lægge Musikken og Sangen paa Hylden og blev dimitteret uden dette Fag.

Jeg havde saaledes megen Fritid til min Raadighed i dette Aar. I Sognet var der paa den Tid mange jævnaldrende unge, og vi kom meget sammen i hinandens Hjem, hvor vi morede os med forskellige Lege eller en lille Whist, særlig var Vinteren præget af megen Selskabelighed, om Sommeren nød vi Dagene og Aftenerne ude, hyggeligt var det, naar vi en Sommeraften samledes i en eller anden Have; ofte var det saa stille, at der kunde tændes en Lampe paa Bordet i Lysthuset, og her nød vi saa i Fryd og Gammen Jordbær eller Rødgrød med Fløde. Ofte var jeg med mine Forældre paa Besøg hos Beboerne, saa jeg fik saaledes Lejlighed til at kende den gæstfri Landbostand. Da jeg senere fik min Virksomhed i København, har jeg altid syntes, at det var en Fordel for mig at være opvokset paa Landet, Horisonten blev ligesom større derved.

I Sommeren 1898 blev jeg optaget paa Jonstrup, vi var ialt 24, blandt disse var 2 Skolekammerater fra Roskilde, nemlig

den senere Viceinspektør Eduard Nielsen i Odense og Skoleinspektør Carl Mørch, Hørsholm, denne sidste delte jeg Værelse med i de tre Aar paa Jonstrup.

Da vi mødte til Optagelsen, husker jeg, vi blev modtaget af en Elev, der skulde gaa første Klasse om, paa vort Spørgsmaal, om det var svært at blive optaget, svarede han: »Man kan sagtens komme herind, det er værre at komme ud«. Den omtalte Elev var Thorkild Gravlund, han naaede aldrig at komme ud med Eksamen, ikke desto mindre var han den af Kammeraterne, der blev mest kendt i Landet paa Grund af sit Forfatter-skab. Han var en livlig og fornøjelig Kammerat, men han hadede Regning og Mathematik, til Gengæld interesserede han sig meget for Historie.

Paa Jonstrup herskede det gamle Internatsystem med Sovesale, hver Klasse havde sin Sovesal, samt Fællesspisning hos Økonomen. En Forbedring var dog indført efter min Faders Seminarietid, idet der var opført en Elevbygning, i hvis Værelser vi boede sammen to og to, disse Værelser var altsaa at betragte som Læseværelser; tidligere havde man brugt Spisesalen og Klasseværelserne som Læsestuer, megen Ro kan der næppe have været her, hvor saa mange Elever var samlet.

Første Klasses Sovesal laa over Gymnastiksalen, der hvor nu Musiksalen findes. Den gamle Tradition, at 3' Klasses Elever pludselig en Nat skulde indfinde sig og vælte »Spirerne« ud af Sengene, fik vi ogsaa at føle; saa vidt jeg husker, fulgte min Klasse ikke denne Tradition, da vi kom i 3' Klasse. Her var ofte megen Uro og Ballade paa Sovesalen, til Tider blev det Inspektør Lunddahl for meget — hans Lejlighed laa op til Sovesalen — og pludselig viste Inspektøren sig saa og paabød Ro. 2' og 3' Klasses Sovesale laa over Spisesalen. Vore Værelser var meget spartansk udstyret, vi havde hver et Bord og en Stol samt en Bogreol, men de fleste af os »pyntede« lidt op med Bordtæppe, Lænestole eller Divan, saa vi havde det ret tilfredsstillende. Om Vinteren gjorde Kakkellovnen os ofte Knuder ved »at gaa ud«, og vi var ikke meget kyndige i at tænde op. — Blandt Eleverne var oprettet et Brandkorps, som skulde møde til Ildebrande i Kommunen.

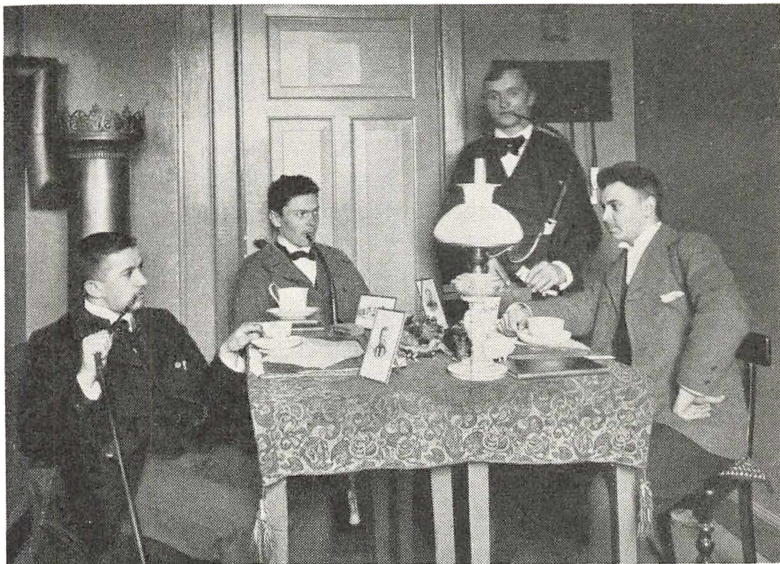
I 1' Klasse fandt vi paa at fejre vore Fødselsdage og indbyde

alle Klassekammeraterne til Fest paa Værelset. Man mødte da hver med en Stol, et Toddyglas og en Pibe. Pladsen var ringe, men Tobaksrøgen tæt og Humøret højt. Ved en saadan Lejlighed maatte et Vindue lukkes op, og vore »Festtaler«, der var meget højrostede, hørtes af Forstanderen, der kom forbi det aabne Vindue; snart fløj Døren op, og Forstanderen stod der bred og myndig og afbrød Festen ved at anmode os om med det samme at forlade »Lokalet«. Siden fik Fødselsdagene et noget roligere Forløb med kun faa Kammerater.

Havde en Kammerat forset sig ved at opføre sig som en daarlig Kammerat, blev der givet Ordre til, at han skulde »ryges ud«, det bestod i, at saa mange Borgere, der kunde være i hans Værelse, mødte med Piber og røg, medens det var Synderen forbudt at ryge. En saadan Afstraffelse hørte dog til Sjældenhederne, da der herskede et godt Kammeratskab, ikke blot indenfor de enkelte Klasser, men ogsaa mellem Klasserne indbyrdes. Dette Kammeratskab har indenfor min Klasse holdt sig gennem Aarene, endnu 52 Aar efter vor Dimission mødes vi een Gang om Aaret og glæder os over at opfriske Minder fra vor glade Jonstrup-tid. Vi var 15 Dimittender, og ved 50 Aars Jubilæet var 11 af os samlet, idet to var afgaaet ved Døden og to forhindret i at møde.

De tidligere anvendte »Spireplager« var paa min Tid ved at forsvinde og hørte en svunden Tid til. Af Festedage var der kun een, nemlig et Bal med Aftenunderholdning, her saa jeg min tilkommende Kone, idet hendes Broder, Johannes Fraas, der var min Klassekammerat, havde sine tre Søstre med til Ballet. Det første »Dusgilde« gik til Lund. Fra Jonstrup foretog jeg ofte Ture til min Slægt i Frederikssund, hvor min gamle Morfader levede hos sin Datter, gift med Lærer Otto Hansen. Og-saa min Fødeby Viksø besøgte jeg samt Slaglunde Skole, hvor min tilkommende Svigerfader dengang var Lærer.

Vi var som sagt i min Tid henvist til at spise hos Seminariets Økonom, mellem Eleverne gik han under Navnet »Knasten«. Han var i sin Optræden overfor os ret ubehagelig og hoven, saa han var absolut ikke afholdt. Kosten var der stadig Utilfredshed med, hver Dag havde sin bestemte Ret Aaret igennem. »Morgenkaffen« bestod af varm Mælk, undertiden The med

Carl Mørch. P. B. Christensen. Crilles Hendriksen. Ernst Gehl.

Rugbrød og »Smør«, saa meget vi ønskede, Frokosten 4—5 Stk. Smørrebrød dog ikke alle med Paalæg; ved Middagen var der altid en Lærer til Stede, hver af Lærerne havde en Uge ad Gangen. Aften ca. 3 Stk. Smørrebrød med Paalæg, og saa forøvrigt bart Smørrebrød, saa meget vi ønskede. Maaltiderne var saaledes meget ensformige, og Middagsmaden gav ofte Anledning til Kritik fra vor Side, men alle Klager til Forstanderen blev stadig afviste. Skulde vi slukke vor Tørst, blev vi henvist til en Vandtønde i Spisesalen — ikke særlig appetitlig. Utilfredsheden med Kosten slog til sidst ud i lys Lue, det var i Sommeren 1900. Ældste Klasse havde endt deres Eksamen og var rejst, og vi 2' Kl. var færdig med 1' Del, vi var saaledes kun to Klasser tilbage, og der blev hurtigt opnaaet Enighed om Aktion. Denne er forøvrigt beskrevet i Aarbogen for 1948, 25' Bind af Eduard Nielsen under Titlen »Revolutionen paa Jonstrup«.

Resultatet blev kort sagt dette, at Ministeriet ophævede Internatsystemet, saa Eleverne kunde bo udenfor Seminariet. Aaret 1900 blev saaledes et historisk Aar i Jonstrups Historie.

Elevernes Forhold til Forstanderen led dog intet Skaar, og vort sidste Aar paa Seminariet var uden Mislyd, ja, Forholdet mellem Forstanderen og os maa vel siges at være det allerbedste, ofte inviterede Forstanderen os en Lørdag Aften til at være Gæster i sit Hjem, hvor Fru Bredstrup var en gæstfri værtinde, og hvor Forstanderen ofte havde et interessant Emne, hvormed han forstod at fængsle os. Jeg mener at turde sige, at Forstanderen var meget afholdt af os. Da jeg kom til København, havde min Kone og jeg nu og da den Glæde at se ham i vort Hjem, ligesom det ogsaa var en meget stor Glæde for os at se ham som vor Gæst ved vort Sølvbryllup. Forstanderens Timer i Klassen glemmer vi ikke; naar han rigtig udfoldede sig, var vi vel nærmest betaget af ham, han var en fortrinlig Lærer og en myndig, i god Forstand, Forstander, der prægede Seminariet paa en smuk Maade.

Ogsaa Lærerne, der alle var yngre Mænd, var dygtige og elskværdige Mennesker, om hvem jeg har bevaret det bedste Indtryk. Inspektør Lunddahl var en særpræget, men kundskabsrig Lærer og et meget velmenende Menneske, hvem der vist nu og da blev gjort Uret, men vi holdt i Virkeligheden af ham som det fine og noble Menneske, han var. Ogsaa i hans Hjem kom vi nu og da en Vinteraften, hvor Fru Lunddahl var en hyggelig og livlig Værtinde, som vi satte megen Pris paa.

I 1901 blev jeg dimitteret fra Jonstrup, men gennem Aarene har jeg stadig holdt Forbindelsen med Seminariet vedlige, og den Dag i Dag føler jeg Jonstrup som værende en Del af mit Liv, ikke blot paa Grund af de tre uforglemmelige Aar med et udmærket Kammeratskab og dygtige og forstaaende Lærere, men jeg tror ogsaa, at min Slægts Tilknytning til det gamle Seminarium har bidraget til den Interesse og Kærlighed, hvormed jeg omfatter Seminariet og dets Virksomhed. Hos Seminariets nuværende Forstander Morville synes jeg at mærke noget af den Stemning, der prægede det gamle Jonstrup, ligesom jeg ogsaa her har fundet Forstaaelse af, hvad Jonstrup har betydet for gamle Elever.

Det har været mig en Glæde og Ære at staa som Formand for »Jonstrupsamfundet«, og selv om Seminariet skal flyttes, har jeg den Tro, at Seminariets Ledelse ikke kan være lagt i

bedre Hænder end Forstander Morvilles, idet Forstanderen vil forstaa, hvad Fortiden betød, og hvad Fremtiden vil kræve.

Efter Dimissionen tilbragte jeg Sommerferien i mit Hjem i Snoldelev. Her modtog jeg fra Forstanderen et Tilbud om at blive Huslærer hos Læge Hobolth i Østbirk ved Horsens. Gagen var 25 Kr. pr. Maaned og frit Ophold — det var i 1901. Jeg modtog Tilbudet, og efter Ferien begyndte jeg min Gerning i Østbirk Lægebolig med tre Elever paa 9, 11 og 13 Aar. Jeg var glad for min Virksomhed og kom godt ud af det med mine Elever, og saavel Doktoren som Fruen var elskværdige Mennesker, i hvis Hjem jeg befandt mig godt. Dr. Hobolth havde forøvrigt først været Lærer og var dimitteret fra Jonstrup, hvorfor han henvendte sig til dette Seminarium om en Huslærer.

Jeg havde megen Tid til min Raadighed og benyttede den blandt andet til at lære den jyske Hede at kende. Med Lærer Petersen — senere Baldersbrønde — kom jeg en Del sammen og nød megen Venlighed i hans gæstfri Hjem. Nu og da holdt jeg Foredrag i Aftenskolen, som blev holdt for Byens Ungdom. Trods umusikalsk blev jeg optaget i Byens Sangkor; vi havde mange fornøjelige Aftener, men mit Bidrag i Koret var nærmest negativt. Ogsaa med Doktorfamilien kom jeg en Del ud og besøgte derved en Del Herregaarde, som Eggen var rig paa, blandt disse var »Urup«, Peder Skrams gamle Herresæde, selv laa han begravet paa Østbirk Kirkegaard. Disse Besøg med store Middage, hvor man mødte i »Kjole og hvidt«, var noget nyt for mig, men havde sikkert en vis Betydning for en ung Mands Udvikling.

I Begyndelsen af Aaret 1902 modtog jeg atter et Brev fra Forstander Bredstrup, som meddelte mig, at Vice-Skoledirektør Rolsted, København, havde henvendt sig til Seminariet for at faa anvist Vikarer til det københavnske Skolevæsen fra 1. April 1902. Forstanderen havde anbefalet mig dertil, og hvis jeg ønskede det, kunde jeg altsaa komme til København. Det havde altid været mit Ønske at komme til København, og med Tak modtog jeg Tilbudet.

Et nyt Afsnit begyndte nu d. 1. April 1902, hvor jeg blev ansat som Vikar ved det københavnske Skolevæsen og virkede her til d. 1. Januar 1950, kun afbrudt af Soldatertiden 1/10 1903 —1/10 1904.

Helga Beyerholm Fraas. Ernst Gehl (1903).

Ogsaa i anden Henseende fik Aaret 1902 sin Betydning for mig, idet jeg blev forlovet med Helga Fraas, Datter af Skoleinspektør Vald. Fraas, Lyngby, og hans Kone født Beyerholm, Datter af Seminarielærer Beyerholm.

Vikartiden var dengang en ret trang Tilværelse, da man ikke var ansat med Gage ved nogen Skole, men maatte paa Vandring til de forskellige Inspektører for at søge om Arbejde. Den første Maaned tjente jeg kun 1,20 Kr. Timebetalingen var kun 60 Øre, i Maj og Juni blev det dog bedre, og efter Sommerferien klarede jeg det til Livets Ophold Resten af min Vikartid, som afsluttedes 1. Oktober 1903, fra hvilken Dato jeg blev indkaldt som Soldat.

Jeg var udtaget til Feltartillerist og mødte paa Baadsmandsstrædes Kaserne, hvorfra jeg først blev hjemsendt Oktober 1904. Det var en meget streng Tjeneste, og jeg havde en meget ubehagelig, men dygtig Kaptajn til Batterichef, jeg har dog aldrig været ked af Soldatertjenesten, da det jo dog var — som Lunddahl sagde — »et Stykke Liv«. Efter at de 3 Maaneders Rekruttid var overstaaet, kom jeg paa Sekondløjtnantskolen og var her Resten af Tjenestetiden. Da jeg ikke vilde forpligtige mig til at gøre 1 Aars Tjeneste som Løjtnant, blev jeg hjemsendt uden at blive udnævnt til Løjtnant.

Helt færdig med Soldatertjenesten var jeg dog ikke, idet jeg i 1916 under den første Verdenskrig blev indkaldt til Sikringsstyrken; Tjenesten her var meget lempelig, da jeg blev ansat paa Afdelingskontoret med Tjeneste fra Kl. 9—16 og fik Lov at bo i mit Hjem. — Ogsaa en Alarmeringsøvelse i 1913 har jeg deltaget i.

Efter at være permitteret som Soldat blev jeg d. 1/11 1904 ansat som Lærer ved Valby Skole med 31 ugentlige Timer; mine første Aar havde min Klasse Lokale i Frederik IV's gamle Skole, der nu er omdannet til Bibliotek. Min Gage var paa 74 Kr. pr. Maaned, men Pengenes Værdi var større den Gang, et Værelse lejede jeg til 12 Kr. pr. Maaned, og min Kost betaltes med 32 Kr. pr. Maaned, mit Skat var 8 Kr. om Aaret, saa jeg klarede mig helt godt.

Valby Skole var en af Byens største Kommuneskoler; i Løbet af 5—6 Aar havde den et Elevantal paa 2000 Børn, og i 1910 byggedes Skolen i Vigerslev Alle, hvortil Valby Skole afgav Børn og Lærere. I 20 Aar havde jeg min Gerning ved Valby Skole, hvor jeg befandt mig særdeles godt; her var et udmærket kollegialt Sammenhold, en særdeles elskværdig Inspektør, P. Würst, og flinke Elever fra gode Hjem.

Fra April 1906 blev Timelønnen forhøjet til 75 Øre, saa min Gage beløb sig nu til ca. 1500 Kr. om Aaret for 36 ugentlige Timer. Nu blev jeg i Stand til at gifte mig, og Sct. Hansdag 1906 stod vort Bryllup i Lyngby Kirke, hvor den gamle Præst, Dr. Rørdam viede os. Vi flyttede ind i en 3 Værelses Lejlighed til 300 Kr. om Aaret, og da min Kone var en dygtig og praktisk Husmoder, klarede vi os godt. Allerede næste Aar forøgedes Indtægterne, idet jeg fik 6 Timers ugentlig Undervisning ved Samfundet og Hjemmet for Vanføre, dette betød 30 Kr. pr. Maaned, en god ekstra Indtægt.

Gennem saavel mit Barndomshjem som mine Bedsteforældres Hjem havde jeg faaet en stor Interesse for min Stand og Foreningsarbejdet, det fik i Valby Udtryk paa forskellige Maader. Jeg deltog meget i Foreningslivet i K. K., blev valgt ind i »Hjælpekassen«s Bestyrelse (Kbhvns. Koml. og Komli. Understøttelsesforening), blev senere dens Formand; her saa jeg, hvor elendigt mange af Standens Enker maatte leve, mange havde

kun en Pension paa 3—600 Kr., saa en Støtte fra Hjælpekassen paa 100—200 Kr. aarlig var en stor Hjælp for disse.

Senere kom jeg ind i den københavnske Kreds (1' Kr.) af Danmarks Lærerforening, først som Kasserer senere som Kredsens Formand; gennem Arbejdet her kom jeg i Forbindelse med Danmarks Lærerforening og deltog i mange Repræsentantskabsmøder med mange interessante Emner. For at knytte K. K. og K. K. L. nærmere til D. L. F. blev det i 1' Kr. vedtaget, at de to Foreninger skulde sende hver en Repræsentant til 1' Kreds Bestyrelse, saaledes at Kredsen blev et Bindeled mellem København og D. L. F.

Jeg har deltaget saavel i de nordiske Lærermøder som i de danske Skolemøder i København; ved et af disse gav jeg en Time som Instruktør i Regning. Som Repræsentant for D. L. F. deltog jeg sammen med Inspektørerne Skarvig og Nørby i den internationale Skolekongres i Paris 1910. Paa Rejsen, hvor ogsaa min Kone var med, besøgte vi saavel Holland som Belgien.

I min Valbytid var jeg ogsaa Formand for en Kreds af »Københavns Understøttelsesforening«, hvorved jeg kom i Forbindelse med de i Samfundet daarligt stillede Mennesker. En Tid var jeg ligeledes Formand for Komiteen for Børnehjælpsdagen i Valby.

Min politiske Interesse førte mig ind i det konservative Folkeparti, hvor jeg har haft Sæde i forskellige Vælgerkredsbestyrelser og deltaget i Opstilling af Kandidater til Rigsdagen. Selv har jeg ogsaa modtaget Opfordring til at lade mig opstille, men jeg mente, at jeg kunde ikke passe min Skole forsvarligt, saafremt jeg kom ind i Rigsdagsarbejdet; »hvad du evner, kast af i de nærmeste Krav«, tror jeg, man bliver mest tilfreds med. Paa Opfordring af gamle Elever i Valby var jeg dem behjælpelig med at danne Elevforening for Valby Skole; medens jeg var ved Valby Skole, kom jeg ofte i Foreningen og havde glade Timer med mine tidligere Elever.

Samtidig med min Gerning fik jeg Lyst til at læse til Artium for at blive cand. mag. Jeg fik da privat Undervisning hos en Kollega, Magister J. L. W. Jessen, og i 1912 tog jeg Studentereksamen som Privatist; det næste Aar blev jeg cand. phil., men dermed standsede min akademiske Løbebane, idet jeg i 1913

havde modtaget Stillingen som Overlærer ved Ungdomsskolen, der var knyttet til Samfundet og Hjemmet for Vanføre. Denne Stilling i Forbindelse med min Lærergerning ved Valby Skole og det meget Foreningsarbejde gjorde, at jeg ikke kunde afse Tid til at fortsætte Studierne. I 1913 modtog jeg af Staten foranlediget af Samf. og Hj. for Vanføre et Stipendium til München for at studere Ungdomsskolen, som havde udviklet sig særlig her under Ledelse af Dr. Kirchensteiner. Fra Skoledirektionen modtog jeg i 1922 et Stipendium til at studere Skoleforholdene i Sverige.

Min Forbindelse med Magister J. L. W. Jessen førte et nyt Arbejde med sig. Jessen havde sammen med Viceinspektør Fr. Friis-Petersen udgivet Mellemskolens Regnebog, og disse ønskede nu efter det samme Princip, Timedeling, at udgive en Regnebog for Folkeskolen og ønskede mig som Medarbejder. Resultatet blev »den ny Regnebog«, hvis 1. Hefte udkom i 1918, indtil 1953 er den udkommet i 14 Oplag, i alt 8 Hefter for 8 Klasser; denne Bog blev senere suppleret med »Købstadskolens ny Regnebog« og »Hovedstadens ny Regnebog«; ved Udgivelsen af denne sidste blev Skoledirektør Thorkild Jensen optaget som Medarbejder.

Min Stilling som Overlærer ved Samf. og Hj. for Vanføre er et Kapitel for sig. Som ovenfor nævnt tiltraadte jeg min Stilling her som Lærer ved Aftenskolen i 1907. Min Chef var Forstanderinde, Frk. Johanne Petersen — en Søster til Københavns første kvindelige Skoleinspektør, Frk. Henriette Petersen. Frk. Johanne Petersen var et fint og dygtigt Menneske, en Personlighed med et varmt Hjerte for de svage, et Menneske, jeg er glad for at have kendt, hun levede og aandede for sin Gerning blandt de vanføre og forstod at gøre Funktionærerne interesserede i Arbejdet. Sammen med den gamle Pastor emer. Knudsen havde hun skabt den store landsomspændende Institution, hvis Protektrice den Gang var Prinsesse Marie, der ofte besøgte Institutet paa Toldbodvej.

Efter Forstanderinde, Frk. Johanne Petersens Død 1922 blev Stillingen besat med Frk. A. M. Speyer; i 23 Aar havde jeg et udmærket Samarbejde med Frk. Speyer, der i mange Henseender var meget forskellig fra Frk. Petersen, men paa et Punkt

lignede de hinanden, nemlig i deres store Kærlighed og Omsorg for de svage. Under Frk. Speyers Ledelse voksede Institutionen stærkt, nye Værksteder blev oprettet, og et nyt ortopædisk Hospital blev bygget. Som Overlæge ved Hospitalet blev ansat Dr. Guildal og som Reservelæge Dr. Aage Berntsen. Bestyrelsens Formand var Professor, Dr. jur. Sindballe.

Under denne stærke Vækst forøgedes Funktionærstanden, hvorfor der blev dannet en Funktionærforening, hvor jeg var med i Arbejdet til dennes Oprettelse og en Tid dens Formand, senere afløstes jeg af Viceinspektør O. Søgaard, der ogsaa var Lærer ved Ungdomsskolen. Ligeledes dannedes en Elevforening, hvor jeg nogle Aar var Formand.

Ledelsen af Barneskolen blev forestaaet af Frk. Thora Constantin-Hansen, som afløstes af senere Viceinspektrice Frk. Raaschou-Nielsen, som atter afløstes af cand. theol. Agersted.

Efter at have været ansat i Samf. og Hj. for Vanføre i 25 Aar modtog jeg i 1932 Ridderkorset. — Jeg har deltaget i flere nordiske Møder angaaende »Vanføresagen«, blandt andet i Stockholm. I 1945 tog jeg min Afsked; samme Aar tog ogsaa Frk. Speyer sin Afsked; hun afløstes af Administrationschef Poul Stockholm.

Fra 1. Oktober 1924 blev jeg udnævnt til Skoleinspektør ved Hans Tavsensgades Skole. Ved Skolen var der ingen Tjenestebolig, men vi fik en god Lejlighed paa Nørrebrogade, ikke langt fra Skolen. Samme Aar, jeg tiltraadte Stillingen ved Hans Tavsensgade, blev en Del af Børnene og Personalet flyttet ud til den ny Skole paa Vibevejen, saaledes at der kun var 37 Klasser tilbage med ca. 1100 Elever. Skolen, der var bygget 1903, var efter de Tidens Forhold en moderne Bygning med mange Særlokaler, her kom ofte Besøg af fremmede, ogsaa Frederik d. VIII har besøgt den. Den 1. Maj 1928 oplevede jeg her Skolens 25 Aars Jubilæum, hvor Skoledirektør Fossing talte, og Th. Hejle læste op for Børnene. I Aar (1953) ved Skolens 50 Aars Jubilæum var jeg ogsaa til Stede, men denne Gang som Gæst.

Medens jeg var ved Skolen, foretog jeg adskillige Rejser rundt i Landet til forskellige Kredse af Danmarks Lærerforening, hvor jeg ved afholdte Instruktionskursus var Instruk-

tør i Regning. Det var en Oplevelse og Glæde for mig at være sammen med Kolleger og drøfte Dagens Spørgsmaal paa Skolens Omraade. I disse Aar blev jeg indvalgt i Bestyrelsen for »Roskilde Amts Skolemøder«, som Repræsentant for København, jeg fulgte paa en Maade her i Fædrenes Fodspor, idet baade min Bedstefader og Fader ogsaa havde haft Sæde her, min Fader som Formand. Ogsaa i Sct. Johannes Kirkens Menighedsraad havde jeg Sæde, i de sidste Aar var jeg Formand for Forretningsudvalget. De to Præster var Gottschalk-Hansen og Døcker. Forholdet mellem disse to var noget spændt; jeg sluttede mig til Pastor Døcker, det samme gjorde en Kollega, nu afdøde Skoleinspektør Lerche. Da Kirkens Taarn brændte ved et Lynnedslag, blev jeg Byggeudvalgets Formand ved Opførelsen af det nye Taarn.

I 1928 blev jeg indvalgt i Bestyrelsen for »Provinsbørns Ferieophold i København«, i Aar (1953) har jeg været 25 Aar i denne Bestyrelse, og siden 1947 har jeg været Foreningens Formand.

I 9 Aar virkede jeg ved Hans Tavsensgade og havde her gode Aar med et godt Samarbejde med Kolleger og Hjemmene. Naar jeg alligevel i 1933 søgte derfra, skyldtes det, at jeg havde paa-draget mig en svær Gigtfeber, hvor jeg var sygemeldt i 7 Maaneder — de sidste 6 Uger af Perioden tilbragte jeg paa Tyringe Sanatorium. Jeg mente, at det ville være en Fordel for mig at faa en Skole med Tjenestebolig, saa jeg ikke behøvede i al Slags Vejr ofte flere Gange om Dagen at færdes mellem Skolen og mit Hjem. Kort efter min Helbredelse fejrede vi den 24. Juni 1931 vort Sølvbryllup, som blev afholdt paa Hotel Phønix. Dette blev en straalende og uforglemmelig Festdag sammen med Slægt og Venner, deriblandt Forstander Bredstrup, i alt var vi c. 60 Personer. Mit 25 Aars Jubilæum blev fejret af Personalet med Sange og Taler.

Da Skoleinspektør Kehler i 1933 tog sin Afsked fra Sølv-gades Skole, søgte jeg om Flytning hertil. Ansøgningen blev bevilget, og den 1. April 1933 tiltraadte jeg min ny Stilling. Det var ikke uden Vemod, jeg tog Afsked med Hans Tavsens-gades Skole, hvorfra jeg havde mange gode Minder og gode Arbejdsaar, men jeg mente, mit Helbred krævede det.

I Modsætning til Hans Tavsgade var Sølvgades Skole Byens ældste Kommuneskole, opført i 1847, men ogsaa den havde en smuk Beliggenhed overfor Kongens Have, hvortil vi fra vor Lejlighed i Skolens øverste Etage havde en fri og dejlig Udsigt over den gamle Have og Byen »med de mange Taarne«.

Lejligheden, der oprindeligt havde været Festsal, var meget stor, i alt 7 Værelser, Dagligstuen havde 4 Fag Vinduer og et Flademaal af c. 52 m², vi fik den dog hyggeligt møbleret, saa det blev en meget smuk Stue; ogsaa Spisestuen var stor, der var Plads til 24 Personer, naar vi havde trukket Bordet ud i sin fulde Længde. En Hage her som i Klasseværelserne var det, at vi havde Kakkelovne. Skolen var forøvrigt hyggelig, men manglede Særlokaler og Garderober, saa Børnenes Overtøj maatte anbringes i Klasseværelserne, meget ubehageligt, naar Tøjet var vaadt. Skolens Elevantal var kun paa c. 700, en Fordel, da jeg derved kendte saa godt som alle Eleverne. Forholdet mellem Kollegerne var det allerbedste, her var ingen Klikker, som let kan opstaa ved de meget store Skoler, vi følte os som een Familie, og Samarbejdet var derfor særdeles godt, ligeledes Forholdet til Hjemmene og Eleverne. I 1934 afløstes Skolekommissionerne af Forældreraad, og det blev min Opgave at tage Afsked med de første og byde de ny Forældreraad velkommen. Ogsaa med Raadet kom Skolen snart paa en god Fod, saaledes at Lærerraad og Forældreraad havde det bedste Samarbejde. I 1936 afgik Viceinspektør Herlev ved Døden, en Mand, der gennem mange Aar havde været med til at præge Skolen paa den bedste Maade. Han afløstes af min gode Ven Hermann Jensen, der blev forflyttet fra Vanløse til Sølvgade efter sit Ønske. Hermann Jensen var en særpræget Personlighed med mange og rige Evner, desværre blev hans Tid ved Skolen kun kort, da han døde 1937 og blev efterfulgt af Ejnar Glode, der ligeledes kom fra Vanløse Skole. Glode var en sjælden elskværdig og pligttopfyldende Viceinspektør, med dem alle tre havde jeg et nært og godt Samarbejde. Dette gjaldt ogsaa for Viceinspektrice, Frk. O. Nielsen, et elskeligt Menneske, der næsten var som en Moder for Skolen, og som i høj Grad prægede Skolens Aand. Efter at Frk. Nielsen havde taget sin Afsked, efterfulgtes hun af Frk. Ella Fugmann, der havde

været Lærerinde ved Skolen, og som nu traadte i Frk. Niensens Fodspor og var en stor Arbejdskraft og Støtte for Skolen, ogsaa med hende saavel som med Skolens Sekretær, den samvittighedsfulde H. J. Hansen, havde jeg et udmærket Samarbejde. Naar jeg har nævnt disse særligt, er det, fordi jeg som inspektør kom i et dagligt og nært Samarbejde paa Kontoret med disse Medarbejdere, men forøvrigt havde jeg det bedste Samarbejde med alle mine dygtige og elskværdige Kolleger, et Samarbejde, jeg altid med Tak og Glæde vil mindes.

Min Interesse for Foreningsarbejdet bevirkede, at jeg blev indvalgt i Skoleinspektørforeningens Bestyrelse, og i 10 Aar var jeg Foreningens Kasserer. Arbejdet i Bestyrelsen var meget interessant for mig, da Skolens Forhold her ofte var til Behandling. Jeg havde i disse Aar et godt, fornøjeligt og udbytterigt Samarbejde med mine Kolleger i Bestyrelsen: Ludvig Petersen (Formand), Møller-Laustrup (Sekretær), Stampe-Rasmussen og Frk. Battaglia. Da Frk. Battaglia blev udnævnt til Vicedirektør, afløstes hun af Frk. Lykke Sørensen, medens jeg efterfulgte hende i »Fælleslærerraadet«, som krævede en Mængde Møder og Arbejde, ikke mindst med at gennemgaa de mange Lærebøger, der skulde autoriseres af Skoledirektionen; disse Bøger fik vi først til Udtalelse, inden de gik til Direktionen. Min Interesse for Jonstrup havde altid været stor, og jeg tog mod Opfordringen til at gaa ind i Bestyrelsen for Jonstrupsamfundet, senere blev jeg dets Formand og fungerer som saadan endnu 1955.

Den 9. April blev vi vækket ved Alarm af Flyvere, og da jeg fik rullet Gardinerne op, saa jeg tyske Soldater posteret som Vagt udenfor Skolen — et uhyggeligt Syn. Der kom ingen Børn til Skolen, og nu begyndte et nyt Afsnit i Skolens Historie, Besættelsestiden, som varede til 1. Januar 1946. Nyboder Skole blev straks rømmet, og en Del af Klasserne blev overflyttet til Sølvgade, ogsaa Politiet forlangte et Par Klasseværelser, saa der maatte lægges nyt Skema med indskrænket Skoletid, men stadig blev der byttet om, hvilket hver Gang foranledigede ny Timeplan. Dog blev det endnu værre, da tyske Flygtninge ankom til Byen i Marts 1945, saa maatte ogsaa Sølvgades Skole rømmes for at give Plads for disse Flygtninge c. 350, hvoraf

Hovedparten var Kvinder og Børn. Skolens Klasser blev fordelt, hvor der i Byen var et ledigt Lokale, en Tid var vi dog anbragt paa Sct. Hansgades Skole, indtil ogsaa denne Skole blev evakueret; en Lærerinde havde sin Klasse i sit Hjem, et Par Klasser fik Lokale i Sct. Pauls Kirke, men de fleste Klasser maatte dele Skoleplads med Nyboder Skole i Bredgade i en gammel Bygning, Anatomisk Akademi. Her fandt vi omsider Ro, indtil Flygtningene forsvandt, og Skolen var restaureret. I Januar 1946 blev Flygtningene flyttet til Amager, dernæst rykkede Haandværkerne ind, og først omkring April flyttede vi tilbage til vor gamle Skole. Vi boede paa Skolen i den Tid, Flygtningene var der, hvilket ofte var meget ubehageligt. Selv blev jeg ansat som Leder af Lejren, et Hverv, der ikke altid var behageligt, men jeg lærte snart, at med Bestemthed og Myndighed lod Sagerne sig ordne. Jeg mindes Julen 1945, hvor Flygtningene med smaa Midler havde faaet ordnet en smuk og stemningsfuld Juleaften med Sangkor og smaa Julespil. Min Kone og jeg blev højtidelig indbudt til at overvære Festen, og vi glædede os over, hvor smukt det var.

Befrielsesbudskabet den 4. Maj 1945 hører til de Ting, der aldrig glemmes, tilfældig havde jeg aabnet for Radioen og hørte her Budskabet; med eet var Mørklægningen forbi, de sorte Gardiner blev rullet op, saa Lyset skinnede ud i Gaarden til stor Forbavselse for Flygtningene, som nu ogsaa fik Budskabet om den tyske Hærs Kapitulation. Vi forlod Skolen og begav os over til St. Kongensgade 66, hvor min Fætter, Vice-direktør Frigast-Hansen boede, for at fejre Aftenen i »Familiens Skød«. Her samledes i Aftenens Løb en større Kreds af Gæster, ogsaa helt fremmede Mennesker kom med, da der begyndte et heftigt Skyderi i Gaden, saa Folk søgte Tilflugt, hvor der var Lys. Klokkeren 2 om Natten tog vi Afsked, men den lille Tur fra St. Kongensgade til Sølvgade er den farligste, jeg i mit Liv har været ude for; at vi kom hjem uden at blive saaret, var et Mirakel, vi sneg os fra Port til Port, medens Geværskalverne hvislede ned ad Gaderne. Et Stykke fulgte vi en »Modstandsmand«, men det blev for farligt, vi maatte atter ind i en Port; her kom en ung Mand og tilbød os sit Værelse, det var livsfarligt at passere Sølvgade; vi tog dog ikke mod

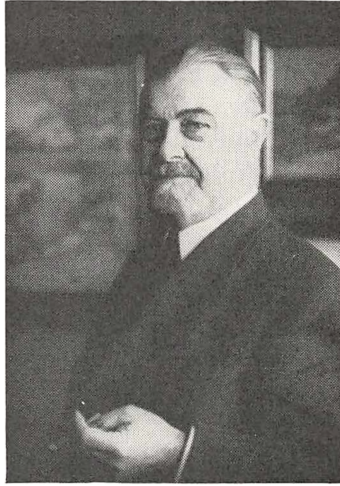
hans venlige Tilbud, men fortsatte vor Vej og naaede ogsaa Skolen. I det Øjeblik vi lukkede Laagen til Skolegaarden, knaldede Skuddene forbi os, men vi var lykkelige og glade ved at være hjemme og i Sikkerhed.

Fra Efteraaret 1944 og indtil Befrielsen havde vi min Fætter, nuværende Oberst Erik Frigast boende hos os. Den Gang var han Kaptajn og Leder af Modstandsbevægelsen i Midt- og Sydsjælland, det var en lidt farlig Gæst, men baade min Kone og jeg var glade over at række en hjælpende Haand og paa den Maade give en Haandsrækning til Modstandsbevægelsen.

Ogsaa den store Folkestrejke i Juli 1944 oplevede vi paa Skolen; den 1. Juli var det vor Hensigt at rejse paa Sommerferie, men da Dagen oprandt, var Togene indstillet, og vi havde tømt Spisekammeret og ejede ikke en Krumme Brød. Vi mærkede dog straks den store Hjælpsomhed. Skolebetjenten skaffede baade Brød og Smør, Naboer kom med Kød og røget Sild o. s. v. Til Skolen kom der, uden Tyskerne mærkede det, en Del Konserver, som blev solgt til Naboerne, ogsaa vi fik vor Del deraf. Heldigvis ophørte Strejken ret hurtigt, og den 3. Juli kunde vi tiltræde vor Rejse til Ledreborg, hvor vi boede i Juli Maaned, og her led vi ingen Nød.

Den 1. November indtraf mit 40 Aars Jubilæum som Lærer i København, i den Anledning havde jeg inviteret Skolens Personale med Ægtefæller, Skoledirektøren, Vicedirektøren, mine Kolleger i Inspektørforeningens Bestyrelse samt mine to Søstre til en Middag paa »Sct. Thomas«. Det blev en dejlig Aften med glimrende Stemning, mange Taler og Sange, et Lyspunkt midt i en Mørketid.

Den 17. September 1947 fejrede Skolen sit 100 Aars Jubilæum. Dette blev en stor Festdag, der begyndte med Flaghejsning, hvor alle Lærere, Elever og mange Forældre deltog, dernæst holdt jeg en kort Tale, hvorpaa Børnene begav sig ind i Klasseværelserne til Chokolade og Kager. Senere var der festlig Sammenkomst i Gymnastiksalen med efterfølgende Reception med Frugt, Vin og Kage. Til Festen var inviteret Skolens øverste Embedsmænd med Borgmester Bindslev i Spidsen, desværre var Skoledirektør Thorkild Jensen kort forinden afgaaet ved Døden; ogsaa Skoleudvalgsmedlemmerne, Formændene

Ernst Gehl (1949).

for Inspektørforeningen, K. K. og K. K. L. og Redaktørerne af Skolebladene samt tidligere Lærere ved Skolen var indbudte, dette gjaldt ogsaa Repræsentanter for gamle Elever, der kort før havde dannet en Elevforening. Taler blev holdt af Borgmesteren, den konst. Direktør, Vicedirektør Nystad, Forældrerådet's Formand, en gammel Elev og undertegnede. Der blev afsunget en smuk Kantate, forfattet af Kommunalærerinde Frk. Tove Erichsen med Musik af Skolens Sanglærer Kenneth Johansen. Formanden for Elevforeningen, Forstander Richard Hansen slog en Plade paa Skolens Fane som en foreløbig Opmærksomhed fra gamle Elever. Kun de ældste Klasser var med til Højtideligheden i Gymnastiksalen, forinden havde dog alle Eleverne været i Nørreport Biografteater. En Film blev optaget, saa Festdagen ogsaa kunde mindes i Fremtiden.

Et smukt Mindeskrift »Sølvgades Skole« var udarbejdet af Viceinspektør Glode, og dette vakte berettiget Glæde og Beundring, det omhandlede Skolens Historie gennem 100 Aar. Aftenen endte med en Festmiddag for hele Personalet i Haandværkerforeningens smukke Lokaler.

Den følgende Aften, den 18. September havde Elevforeningen arrangeret en stor Fest i Koncertpalæet, der var fyldt til

sidste Plads. Her var et meget stort og festligt Program med Sang og Taler af Foreningens Formand, Borgmester Bindlev, og undertegnede. Skolens 2 ældste Elever, fhv. Formand for Borgerrepræsentationen Em. Svendsen og Fru Fr. Lundgren overrakte en Gave paa 2500 Kr., »Sølvgades Skoles Fond«, til Skolen. Renterne heraf skulde anvendes til Eleverne. Aftenen sluttede med Smørrebrød og Dans.

I de 17 Aar, jeg virkede i Sølvgades Skole, fik jeg opført en Gymnastikbarak, og da der i Skolen kun fandtes eet Særlokale, nemlig Fysikværelset, blev der indrettet et Naturhistorieværelse, hvor Skolens udmærkede Samling blev anbragt; tidligere havde denne Samling været anbragt i et lille Værelse, hvorfra Præparaterne maatte hentes til Timerne. Dette Værelse blev nu inddraget i Skolebetjentens Bolig, hvorved han fik sin Lejlighed forbedret. Ogsaa en Læsestue blev indrettet, denne blev dog ogsaa benyttet som Klasseværelse for den ældste Klasse.

Den 17. December 1949 naaede jeg Aldersgrænsen og maatte derfor trække mig tilbage fra aktiv Skolegerning. Aftenen før den sidste Skoledag før Juleferien havde Personalet arrangeret en meget smuk Afskedsfest paa selve Skolen. Dette blev en Fest, jeg aldrig vil glemme og altid mindes med stor Taknemmelighed.

Den sidste Skoledag var alle Børnene i Sct. Pauls Kirke til Julegudstjeneste, og her talte jeg for sidste Gang til Lærere og Elever, min Afskedstale. Med Vemod, men ogsaa med Tak for en Gerning, som jeg altid havde været glad for, var min Manddomsgerning nu sluttet, og vi fejrede nu vor sidste Jul paa Sølvgades Skole, hvor vi havde haft mange lykkelige og dejlige Aar med et udmærket Samarbejde med Personalet. Den 3. Januar 1950 rullede Flyttevognen ud af Skolegaarden, og nu begyndte Afsnittet som Pensionist.

Helt brudt Forbindelsen med mit gamle Kvarter havde jeg dog ikke, idet jeg var Medlem af Sct. Pauls Menighedsraad og sad i Bestyrelsen for Børnehaven »Kongens Have«. En Børnehave, jeg havde været med til at oprette og saaledes fulgt fra Starten. Heller ikke Forbindelsen med de københavnske Kommuneskoler var afbrudt, idet jeg blev Formand for Skole-

nævnet ved Den Classenske Legatskole og havde saaledes stadig Betingelser for at følge med i Udviklingen i Skolevæsenet, som jeg havde tjent i 48 Aar.

Mest var jeg dog optaget af mit Hverv som Formand for »Provinnsbørns Ferieophold i København«. Her havde jeg mange Timers Beskæftigelse med et Arbejde, som interesserede mig, og hvormed min Tid blev udfyldt, saa jeg havde Fornemmelsen af endnu at udføre et samfundsnyttigt Arbejde.

I de 48 Aar, hvor jeg har virket ved Københavns Kommuneskoler, er der sket en stor Udvikling ikke blot derved, at Skolernes Antal er fordoblet, men ogsaa paa det rent pædagogiske Omraade. Jeg nævner Mellemskolens Indførelse — senere den fri Mellemskole, ligeledes er Sløjd- og Skolekøkkenundervisning nu gennemført ved alle Skoler; ved Aarhundredets Begyndelse var der kun faa Skoler, der havde Lokaler til denne Undervisning. Efterhaanden er der ogsaa indrettet Særlokaler ved Skolerne for Geografi, Naturhistorie, Naturlære, Tegning og Sang, og i de senere Aar Læsestuer. Til den Klasseundervisning, som tidligere var gængs, er der nu ogsaa indført »Emneundervisning« og »Individuel Undervisning«, i det hele taget er Selvvirksomhedsprincippet blevet meget mere fremtrædende. Der er indført særlige Klasser for læsesvage og synssvage Elever samt Observationsklasser.

Ogsaa Erhvervsundervisning i de ældste Klasser er nu indført. Af sociale Opgaver, som er indført i dette Aarhundrede, kan nævnes Læge- og Tandlægebehandling samt Skolebespisning.

Skolesparekasser opfordrer Eleverne til Sparsommelighed, Skolehaverne fører Eleverne fra Skolestuen ud i Naturen, det samme gælder Lejrskolerne og Feriekolonierne, som har haft en rivende Udvikling. Ved flere Skoler er der indrettet Teater-scene, hvor Eleverne selv optræder. Jeg nævner ligeledes Skole-scenen, oprettet af Thomas Hejle. De tidligere Skolekommissioner er blevet afløst af »Forældreraad« senere »Skolenævn«, hvorved Forældrene faar Del i Skolernes Styrelse. Skolens Tilsyn er forøget fra 1 til 3 Vicedirektører foruden forskellige Faginspektører.

Medens man i min Vikartid kun havde løse Vikarer, er disse nu blevet ansatte ved de enkelte Skoler med fast Gage, og her

gennemgaar de en 3 Maaneders Uddannelse. Timereduktion er gennemført for enkelte Fag i Mellemskolens to Afdelinger, ligesom der er oprettet Overlærerstillinger. Selve Undervisningsplanen og forskellige Vedtægter er flere Gange ændret.

En rig og stor Udvikling er saaledes sket i den første Del af dette Aarhundrede. Maatte dette blive til Gavn for den opvoksende Slægt og derigennem for vor By!

Det har været en rig og interessant Tid at virke ved Skolen i disse Aar, og med Glæde og Taknemmelighed ser jeg tilbage paa disse, hvor jeg fik Lov til at være med i et Arbejde, som havde min fulde Interesse. Det var ofte lange Arbejdsdage, da jeg foruden Skolen havde adskillige Hverv at varetage, hvorved jeg kom i Forbindelse med interessante Mennesker, som det glædede mig at samarbejde med.

Kun Sommerferien nød jeg i fulde Drag paa Rejser enten i Ind- eller Udlandet. Sammen med min Kone — undertiden Kolleger har vi besøgt mange Lande, ikke blot Norge og Sverige, men ogsaa Tyskland, Holland, Belgien, Frankrig, Østrig og Italien samt Schweiz.

Jeg har saaledes ikke blot fra mit Arbejde, men ogsaa fra disse Rejser mange smukke og dejlige Minder, som jeg nu med Glæde tænker tilbage paa. Det samme gælder ogsaa om mange festlige og hyggelige Timer i mit Hjem, hvor min Kone var en gæstfri og fornøjelig Værtinde for Slægt og Venner, som vi gerne aabnede vort Hjem for.

Nu folder jeg Haand og Tanke
til Tak for den svundne Dag,
nu skyder min Bøn en Ranke
mod Himlens Stjernetag.

Sct. Kjeldsgade 2, den 12. Januar 1955.

Ernst Gehl.

SKOLEINSPEKTØR KNUD FRIGAST-HANSEN

* 8. august 1890 – † 26. januar 1958

Med skoleinspektør K. Frigast-Hansen er en af Jonstrupsamfundets kendte mænd gået bort. Da seminariefors­tan­der Stig Bredstrup i årene o. 1920 arbejdede for dannelsen af et samfund af jonstrupelever, var den unge kommunelærer i København Frigast-Hansen med i den kreds, han samlede om sig, og da Jonstrupsamfundet var en realitet i 1921, kom Frigast-Hansen med i styrelsen og sad der til 1937. I de første 10 år var han samfundets kasserer og forretningsfører og havde som sådan det store arbejde med medlemsliste, opkrævning og regnskab, indtil han i 1933 afløstes af Wilh. Thomsen.

Knud Frigast-Hansen var født i Frederikssund som søn af kantor Otto Hansen, der også var jonstrupper, og hustru, f. Frigast. Han var fætter til skoleinspektør Ernst Gehl, idet deres mødre var søstre. 1909—1912 var han elev på Jonstrup, hvor både lærere og kammerater satte ham højt på grund af hans fine karakteregenskaber. I 1913 blev han timelærer i København ved skolen på Enghave plads, og her fastansattes han i 1917. Han blev hurtigt kendt som en dygtig lærer, der udmærkede sig ved en meget omhyggelig og grundig undervisning, og som religionslærer nåede han stor anseelse. I 1936 blev han skoleinspektør ved Sundbyvester skole på Amager, og her virkede han til sin død. Han var en anset skoleleder, afholdt og respekteret af alle. I lærerrådets nekrolog over ham i »Københavns kommuneskole« udtaltes bl.a.:

Med største grundighed gik han op i sit arbejde, det være sig skemalægning eller forhandling med lærere, forældre eller børn, og stilfuld og korrekt var han altid. Han var en fredens mand, der glædede sig, når det daglige arbejde gik gnidningsløst, og hans hjælpsomhed og interesse for den enkeltes ve og vel var stor. Men også de festlige stunder holdt han af. Juletræsfesten for børnene og afskeden med de udgående elever ved skoleårets afslutning forstod han at give et præg af højtid, og ved vore private sammenkomster var han glad og munter. Han hørte helt og fuldt med i vores kreds, og vi vidste altid, hvor vi havde ham; han kunne høre på og acceptere andres meninger, og han skjulte aldrig sine egne.

Også udenfor hans skole blev der anvendelse for hans rige evner og store arbejdskraft. I en årrække var han faglig medhjælper for undervisningsinspektøren for mellem- og realskolerne i fagene religion og geografi, og til sin død sad han i eksamenskommissionen for Alm. forberedelseseksamen m. m. i geografi, et arbejde, der havde hans store interesse. Han har udgivet flere bibelhistoriske lærebøger, bl. a. i samarbejde med professor Aage Bentzen og pastor Th. Glahn, har skrevet om salmerne i skolens undervisning og var medarbejder ved Bahne Jensens håndbog i ny skolepraksis »Den unge lærer«. Dertil kommer, at han som

stærkt kirkeligt interesseret var en værdifuld kraft i menighedsarbejdet i sin bydel, bl. a. som formand for menighedsrådet ved Hans Tavsens kirke på Islands Brygge.

Frigast-Hansens helbred havde været vaklende det sidste årstid. I fjor var han alvorlig syg i eksamenstiden, men han kom til kræfter og virkede på skolen til få dage før sin død, hvorfor dødsfaldet kom som et smerteligt chok for alle, der stod ham nær. Ved begravelsen fra Hans Tavsens kirke talte sognepræsten Fritz Lerche; et dybt indtryk gjorde det, da den afdødes yndlingssalme »Den store mester kommer« blev sunget af det store følge, hvoriblandt der var mange skolefolk. Frigast-Hansen efterlader sig hustru, en datter og en søn.

Hans gamle jonstrupvenner vil bevare hans minde i taknemmelig erindring om det store arbejde, han gjorde for dem i Jonstrupsamfundet.

Viktor Pedersen.

FRU SOFIE MORVILLE

* 26. December 1895 – † 9. Februar 1957

Efter lang Tids Sygdom døde Fru Sofie Morville, født Lind, den 9. Februar 1957 paa Københavns Amts Sygehjem i Lyngby.

Forstander Morville sad hos sin Hustru og saa Livet ebbe ud. Hvor var det karakteristisk, at de ogsaa var sammen i Dødens Stund. Sjældent har vel to Mennesker oplevet Livet saa intenst sammen, som de to i gode og i onde Dage. Der var en aandelig Forbindelse mellem dem i den dybe Respekt for hinanden, som de havde, og som befrugtede deres stærke frie Personligheder.

Ved Begravelsen talte Provst Egede Schack meget personligt over Skolekammeraten fra Kolding Latinskole, om hendes altid redbonne Kamp for Sandheden og Retten, og om de sidste Aars Kamp med Ryggen til Muren mod den snigende Sygdom.

Fru Morville har sikkert siden den første Operation tænkt, at det skulde komme paa denne Maade, men aldrig hørte man en Klage. Spurgte man om, hvorledes det gik, lød Svaret altid: »Straalende!« eller »Udmærket!« Hun vilde ikke give sig. Der skulde naas saa meget. Hele to Gange i hendes Sygdomsperiode var de paa Rejse syd paa. Der skulde ske noget. Særlig paa den sidste Rejse var Kræfterne smaa; men der var nogle særlig smukke Steder i de franske Alper, hun ikke havde naaet at se paa de mange Rejser, de foretog sammen, og saa tog de af Sted. Morville har sikkert haft paa Fornemmelsen, at det blev den sidste. De elskede begge at rejse, og meget sprogkyndige, som de var, fik de altid foruden de mange Skønhedsindtryk ogsaa personlige Oplevelser, som de kunde dele med hinanden, naar de kom hjem.

Fru Morville fødtes den 26. December 1895 i Heils ved Kolding, hvor hendes Mor var Forskolelærerinde. Hendes Far, der

var Fabrikant, døde tidligt, hvilket bidrog til, at der blev et nært og fortroligt Forhold mellem Mor og Datter. Fru Lind var et meget begavet Menneske og en stærk Personlighed, som stadig mindes paa Egnen. Hendes store Kærlighed til sine Medmennesker gjorde hende til et samlende Midtpunkt i Heils og Omegn. Som Moderen tog sig af sin Datter, tog Datteren sig af sin Moder, der tilbragte de sidste 12 Aar af sit Liv under kærlig Pleje i det morvilleske Hjem i Haderslev. Fru Morville talte altid — og gerne — saa smukt om sin Mor.

Efter Mellemskole- og Studentereksamen fra Kolding Latin-skole 1914 begyndte Studierne ved Københavns Universitet med Dansk, Engelsk og Kristendomskundskab som Fag. 1918 toges 1. Del, men saa begyndte Fru Morville paa et nærmest frit Studium i Religionshistorie og Teologi hos Prof. Grønbech, hvis Forelæsninger optog hende meget. Hun har altid været en meget spekulativ Natur med stor Interesse for Filosofi. Hun elskede at diskutere brændende Spørgsmaal. Hun var hele Livet en søgende Sjæl. Hun sluttede ikke Studierne med nogen Eksamen, men hun levede et meget rigt Ungdomsliv i Studietiden. Hun kom meget i Prof. Grønbechs Hjem og i kristeligt Studenterforbund, hvor der paa den Tid kom et Kuld af unge, der senere blev kendte Personligheder. Hun kom hurtigt ind i Arbejdet i kristeligt Studentersettlement. Ved Siden af, at man kaldte hende en Aandsaristokrat, havde hun en særlig Kærlighed til dem paa Livets Skyggeside. Morville var paa det Tidspunkt Forstander for Settlementet, og de kom hurtigt i Samarbejde. Det var særlig de unge Piger, Fru Morville arbejdede iblandt, og man kunde — i Jonstruptiden — se, hvor nær de var blevet knyttet sammen, for der var ofte Besøg i Forstanderboligen af de gamle Bekendte. Heller ikke under Sygdommen glemte de hende.

Da Morville blev kaldet til Lærer ved Haderslev Statsseminarium 1923, blev de gift, og Fru Morville gik straks ind til en stor Opgave som Bestyrerinde af Kollegiet. Hun var et af de Mennesker, der aldrig viger tilbage for de Opgaver, de bliver stillet overfor, og denne blev ogsaa klaret med stor Dygtighed de 9 Aar, indtil Kollegiet nedlagdes. Her paa Kollegiet begyndte de Studiekredse, som Morville og hans Hustru blev ved med at

arrangere for Eleverne hver Vinter, og som Fru Morville tog ivrigt Del i.

1944 blev Morville kaldet til Forstander for Ranum Statsseminarium. Det blev en meget bevæget Tid med Schalburgtage af Børneskolen og hemmelige Eksaminer rundt i Landsby-skolerne for Frihedskæmperne blandt Eleverne. I denne vanskelige Tid stod Fru Morville klog og modig ved sin Mands Side. Sammenholdet mellem Seminariets Lærere var stærkt. Man kan forstaa, Fru Morville har haft stor Betydning for dette Sammenhold.

Saa kom Forstanderparret til Jonstrup 1947. Vi blev hurtig glade for dem, der straks begyndte at samle Kollegerne i deres smukke Hjem. Hvor har vi haft mange dejlige Fester, hvor Fru Morville var en straalende Værtinde. Hun havde megen Sans for Humor, og hendes mange smaa Strøbemærkninger huskes. Hun skyede aldrig Arbejde eller Ulejlighed. Hun var ikke meget for Planlægning og Forarbejde; men naar Fløjddøren til Spisestuen gik op, saa var der altid noget baade for Maven og for Øjet. Lysene straalede, og alt var saa smukt arrangeret. Det var aldeles forbløffende, hvad Fru Morville kunde overkomme, naar først hun tog fat.

Fru Morville havde vist svært ved at slutte sig til Mennesker. Hun gennemskuede alt forlorent og opstyltet; men dem, hun kunde lide, var hun meget trofast imod. Hun havde et meget kærligt og forstaaende Sind over for dem, der havde det vanskeligt.

Det er saa svært at forstaa, at et saa rigt og begavet Menneske skulde gaa bort. Der er blevet en tom Plads i Forstanderhjemmet. Vi vil altid ære hendes Minde.

Otto Lindberg.

SEMINARIELÆRER ARNE NORDAHL PEDERSEN

* 3. januar 1911 – † 17. maj 1957

Lærer ved Jonstrup Seminarium, cand. mag Arne Nordahl Pedersen, døde ret pludseligt Store bededag på kommunehospitalet i København og bisattes fra hospitalets kapel den 23. maj. Sognepræsten ved Helligåndskirken, dr. theol. Svend Lerfeldt, der også fra sine vikariater på Jonstrup kendte Nordahl vel, talte vægtigt og i bedste forstand opbyggeligt ud fra Paulus-ordene i 2. Korintherbrev »... trods alt dette taber vi ikke modet...«. Begravelsen foregik til familiegravstedet på Vestre kirkegård.

Vi, der var Nordahls kolleger, vil savne ham — han blev kun 46 år — som en loyal og trofast kammerat, der var i besiddelse af en bred, almenkulturel dannelse og indenfor sine fag, engelsk og tysk, var overordentlig kundskabsrig. Munter og fuld af lune kunne han være, selvom de senere år var overvejende tunge for ham, navnlig da hans syn voldte ham megen kval, og han til tider kunne ængstes for at miste det.

Som det kun altfor ofte er tilfældet ved pludselige dødsfald, har vi, der kendte ham, vel kunnet spørge os selv, om vi også havde været ham til den opmuntring og støtte, han havde behov for. — Han var dybt taknemmelig for al venlig deltagelse og selv tjenstvillig og hjælpsom i alle måder. — Sådan vil han stå i vor erindring.

Axel Holkenov.

ÅRETS GANG PÅ JONSTRUP

Endnu et år er gået under seminariets udlændighed i Lundtofte gamle skole, denne mellemstation på vejen til et nyt, elegant og tidssvarende seminarium, som dog endnu kun findes på papiret. Det er snart synd for de nye elever, at de ikke kender til et seminarium, der er tænkt og indrettet til sit formål.

Det svundne år har været usædvanligt roligt, hvilket i høj grad må sættes i forbindelse med, at seminariet mere og mere bliver et sted, eleverne opholder sig 6—7 timer hver dag og ellers ikke får nogen kontakt med, fordi de bor adskillige kilometer eller rejselimer borte. Det er ikke længere muligt at samle folk på andre tider end dem, der falder i undervisningstiden, fordi de ikke ønsker at foretage to lange rejser på den samme dag. Vi, som har kendt det gamle seminarium, har derfor måttet se i øjnene, at antallet af arrangementer, der i Jonstrup satte en dejlig kolorit på det daglige arbejde, selv om de fandt sted om eftermiddagen eller aftenen, er gået ned i betydelig grad, da det ikke er muligt at samle interesserede nok. Besøger man seminariet en aftenstund, vil man opdage, at der oftest er lukket og slukket overalt.

Det må være klart, at flytningen fra Jonstrup til Lundtofte ikke blot har været et farvel til det gamle seminarium, men også har været en afsked med en del af de traditioner og den ånd, der beherskede det. Det ses i dag, snart tre år efter flytningen. De nye elever har ikke været i stand til at optage de gamle traditioner, da disse i hovedsagen er knyttet til lokaliteter i og omkring det gamle Jonstrup, og langt mindre at omgive sig med den gammel-jonstrupske ånd, der havde sit hovedsæde på kollegiet.

Allerede et halvt år efter flytningen var vi klar over, at de gamle traditioner gik deres undergang i møde, hvorfor et traditionsudvalg blev nedsat, der på bedste måde har forsøgt en

omplantning af traditionerne til Lundtofte og den meget skønne omegn med Dyrehaven og Eremitagen. På denne måde er det lykkedes at erstatte »Øjeturen« i forbindelse med dusfesten og Frederiksdalturen af en »Kongekildetur«, hvor alle spireprøverne bliver gennemført i nye omgivelser. Den kilometerlange travetur gennem Dyrehaven afsluttes sent på eftermiddagen ved Restaurant »Kongekilden«, hvor høstfesten afholdes den samme aften. Den store tilslutning til turen og festen borger godt for, at denne nye version af »Øjeturen« vil blive en årligt tilbagevendende begivenhed.

Flere andre traditionelle begivenheder er blevet ændret, så de passer til forholdene i Lundtofte, mange har det ikke været muligt at videreføre, men der er næppe tvivl om, at i de kommende år, når seminariet endelig har fået blivende sted og kun har elever under den nye seminarieordning, vil der udvikles nye traditioner, der vil blive af lige så stor værdi som de gamle.

Årets fester har været de sædvanlige. Da fastelavnsfesten faldt på en dato, hvor tredje klasse var på vikariat, blev den på glimrende måde arrangeret af 2. klasse. Ved dimissionsfesten viste det sig, at »Øjeturen« til Jonstrup Vang ikke længere kan gennemføres med tilstrækkelig tilslutning, da det kun var embedsmændene, der tog med på turen. Høstfesten blev som nævnt afholdt på »Kongekilden«, hvor omtrent alle lærere og elever var til stede. Her serverede spirerne et overflødheds-horn af storslået underholdning. Årets største fest er stadig efterårsfesten, der i år blev arrangeret af de to 3. klasser henholdsvis på studenter- og normallinien. Opførelsen af komedien »Du kan ikke tage det med dig« blev en stor succes, der gentoges ved flere ekstraforestillinger for beboerne i Lundtofte. Skolekomedierne er de to sidste år blevet opført på Lundtofte Skole, der meget venligt har stillet deres scene til rådighed for seminariet. Ved den stemningsfulde julefest holdt hr. Lindberg en meget smuk juletale, medens hr. Viderø underholdt med oplæsning.

Medens det således er muligt at få en pæn tilslutning til festerne, er det modsatte tilfældet ved foredragsudvalgets og diskoteksudvalgets arrangementer. Foredrag har der selvsagt været få af. Forstander Morville har talt om spansk kunst, og

lige efter den første russiske månes opsendelse holdt dr. Thomsen et foredrag om kunstige drabanter. Vi har hørt et foredrag om Indonesien med ledsagende film, og magister John Danstrup fortalte i december om den økonomiske situation i Europa.

Musikfesten i foråret blev som sædvanlig en stor succes. Musikforeningen har haft flere vellykkede koncerter med bl. a. violinisten Niels Nielsen og pianisten Boris Linderud, der spillede Bach, César Franck og Arnold Schönberg. Kammertrioen, bestående af Eivind Andersen, Thomas Rosenberg og seminariets spillelærerinde fru Asta Andersen præsenterede værker på gamle instrumenter.

Seminariets nyerhvervede tonefilmsanlæg har været benyttet til et par aftenforestillinger. Filmen »Livet begynder i morgen« fremkaldte dyb respekt og beundring for kunstens og videnskabens fremskridt. På F.N.-dagen vistes nogle film, der gav et indblik i F.N.'s arbejde. Filmsaftenerne er blevet et nyt indslag i livet på seminariet og trækker mange interesserede til.

Rent sportsmæssigt har der været en tilbagegang for seminariet, hvilket nok skyldes, at der mangler initiativ blandt eleverne til at få en grundig træning i gang, ligesom interessen for sporten har været dalende i de sidste år. Forud for de afgørende kampe med andre seminarier er der sjældent træning, hvorved sammenspillet svigter. Ved folboldkampen i Vordingborg blev resultatet 4—1 til Vordingborg. Haslev slog os ligeledes 4—1 på banen i Lundtofte. I håndbold gik det bedre, men fremgangen var ringe.

Det har ikke været muligt at skabe udveksling med seminarier i de andre nordiske lande, men vi har haft besøg af et hold seminarieelever fra Elverum i Norge.

3. klasse havde 12.—20. juni en dejlig tur til Sydslesvig under ledelse af fru Trier og hr. Lindberg. Rejsen gik først til Als, hvor vi gjorde ophold på Vollerup vandrerhjem. Herfra gik en tur til Sønderjylland og Dybbøl. Sønderborg slot blev beset under ledelse af hr. kustode Petersen, der uhyre inspireret og fængslende fik os ganske bjergtaget af sin eminente fortællerglæde. I Sydslesvig boede vi på Dansk Ungdomshjem, Slesvig, hvorfra alle de historiske steder blev besøgt under kyndig vej-

ledning. Under besøg på de danske skoler opnåedes et godt kendskab til danskheden dernede. Der faldt ingen regn på hele turen, hvorved det over al måde blev en strålende oplevelse.

En anden tur gik i efteråret til Skåne, hvor Glimmingehus, Dalby kirke, Lund Domkirke m. m. blev beset. Adskillige ture i studieøjemed er blevet arrangeret af de enkelte specialehold til seværdigheder i Nordsjælland.

Men også sorg har været iblandet årets begivenheder. I maj modtog vi det triste budskab, at en af seminariets lærere, hr. Nordahl, var afgået ved døden. For os, som igennem flere år havde haft mange hyggelige timer med hr. Nordahl, var det svært at fatte, at han ikke var mere. Mange gamle og nuværende borgere vil bevare mindet om hr. Nordahl som en dygtig og afholdt lærer, der i usædvanlig grad forstod at skabe et prægtigt forhold til sine elever.

Nu er der kun tilbage at håbe på, at det nye seminarium snart vil se dagens lys. I året, der er gået, er grunden blevet planeret ud, og der er tale om, at man i indeværende år vil påbegynde bygningen af øvelsesskolen. Dømmer man efter tegningerne, der er blevet detail-udarbejdet i det forløbne år, bliver det nye seminarium og den forbindende skole et eventyrligt kompleks, hvis lige man skal lede længe efter. Hvis rygterne taler sandt, får de elever, der kommer til at gå der, lejlighed til at blive uddannet på Nordens største og smukkeste seminarium. Der er næppe tvivl om, at det vil blive en ny dansk seværdighed af meget høj karat.

Hans Werner Rasmussen.

AFGANGSEKSAMEN 1957

1. Bang, Asger Oluf mg?
2. Christensen, Helge mg?
3. Dahl, Kjeld Birger mg
4. Dall, Børge Ejgil mg?
5. Gammelgaard, Gerda mg
6. Gottwald, Erik mg
7. Hansen, Anne Lise mg×
8. Hansen, Margot mg?
9. Hansen, Nina mg?
10. Holm, Ellen Marie mg?
11. Jensen, Ib mg?
12. Jensen, Per Ekberg mg?
13. Larsen, Else Birgit mg
14. Larsen, Helge g×
15. Larsen, Henning Bjørn mg
16. Mejsel, Inger Mary mg?
17. Olsen, Kirsten Nørgaard mg?
18. Paulsen, Ib Radoor mg?
19. Pedersen, Frede mg?
20. Petersen, Harald mg×
21. Sachs, Hans mg
22. Schrøder, Emil Rudolf mg
23. Svendsen, Hanna Ramløse mg?
24. Ulriksen, Jørgen Molter mg
25. Videcrantz, Leif mg?
26. Winckler-Carlsen, Jørgen mg

FRA JONSTRUPPERNES VERDEN

Nye lærere på seminariet.

Børge Hjermov, f. 1. april 1920 i Rødding pr. Viborg, nysproglig studentereksamen 1938 fra Viborg Katedralskole, filosofikum 1940 fra Københavns universitet, lærereksamen 1941 fra Jon-

Børge Hjermov.

strup statsseminarium, faglærereksamen i engelsk 1947, 4-årskursus i tysk på Danmarks lærerhøjskole, skoleembedseksamen i engelsk og tysk 1957 fra Københavns universitet. — Tidligere virksomhed: 1941—1948 ansat ved Randers kommunale skolevæsen. 1949—1957 ansat ved Lyngby-Taarbæk kommunale skolevæsen. Fra 1. august ansat — foreløbig som aspirant — i et lærerembede ved Jonstrup statsseminarium.

Cand. mag. *Bengt Jürgensen*, f. 31. januar 1919 i København. Student fra Gl. Hellerup gymnasium 1937, embedseksamen i engelsk og tysk i 1947 ved Københavns universitet, universitetets guldmedalje 1945. Fra 1947 ansat som undervisningsassi-

stent ved Københavns universitet. 1950—51 vikar for professoren i engelsk, fra 1951 for docenten i engelsk ved Københavns universitet. Ansat ved Jonstrup statsseminarium 1957 med fagene engelsk og tysk.

Gudrun Christensen, f. 7. april 1911. Lærereksamen fra Th. Langs seminarium, Silkeborg, 1933. Ansat i Otterup (Fyen) 1935, Aalborg 1938 og Gladsakse 1941. Skolekøkkenlærerindeksamen fra lærerhøjskolen 1935. Ansat som skolekøkkenlærerinde ved Jonstrup statsseminarium 1956.

Den 22. marts 1957 døde provst Egede Schack, Vor Frelseres kirkes sognepræst, kun 61 år gammel. Den højt ansete præst havde i en lang årrække nær tilknytning til seminarieverdenen, idet han fra 1925 underviste på Femmers kvindeseminarium og fra 1937 på Jonstrup. Her havde han de ældste klasser i troslære, og hans elever vil med glæde mindes hans timer, hvor de fik et stærkt indtryk af hans rige personlighed. Han har udgivet »Undervisning i den kristne Tro« til brug for arbejdet på seminariet.

Vore revisorer.

Opmærksomme læsere af Jonstrupbogen vil have bemærket, at to kolleger: H. Fr. Jensen, Bredeløkke, og S. M. Waaben, Sierslev, i en meget lang årrække har varetaget hvervet som revisorer i Jonstrupsamfundet. De to afholdte kolleger har nu trukket sig tilbage fra lærergerningen og bosat sig henholdsvis i Valby og i Lille Værløse. Forhåbentlig vil de længe endnu vedblive med at revidere vort regnskab.

Valg og årsmøde.

Ved styrelsesvalget i 1957 genvalgte formanden Kaj Bang, næstformanden Otto Lindberg og kassereren Wilh. Thomsen. På valg 1958 er Viggo Bitsch, Vilh. Hellested og Knud Ørhem. Stemmesedler kan sendes til Wilh. Thomsen senest 1. oktober 1958.

I 1958 afholdes intet årsmøde, idet styrelsen agter at indbyde til stævne i 1959 for at mindes 150 året for seminariets flytning til Jonstrup.

Kontingent.

Styrelsen har fastsat kontingentet for 1958 således: Fastansatte medlemmer 6 kr., samgifte jonstruppere betaler dog kun 4 kr. hver og får kun én årbog. Ikke fastansatte medlemmer 4 kr., pensionister 3 kr.

Ikke medlemmer kan købe årbogen hos kassereren eller i boghandelen for 5 kr. Medlemmer, der er interesserede i tidligere årgange af årbogen, kan hos kassereren erhverve disse til en pris af 2 kr. pr. stk., så længe oplag haves.

REGNSKAB 1. JANUAR — 31. DECEMBER 1957

	Indtægt kr. ø.	Udgift kr. ø.
Kassebeholdning pr. 1. januar 1957	245 98	
Kontingenter	2 268 00	
Salg af årbøger	162 00	
44 opkrævninger à 80 øre	35 20	
Girorenter	3 83	
Repræsentation og møder		99 30
Fremstilling af årbogens 34. bd		1 875 25
Administration og redaktion		200 00
Tryksager		108 00
Porto, gebyrer m. m.		252 63
Kassebeholdning pr. 31. december 1957		179 83
	<hr/> 2 715 01	<hr/> 2 715 01

Ordruphøjvej 24, Charlottenlund.

Wilh. Thomsen.

Revideret og fundet i orden.

»Morvilles Minde«, Værløse.
S. M. Waaben.

Lillekær 17 st., Valby.
Hans Fr. Jensen.

JONSTRUPSAMFUNDETS STYRELSE

Overlærer Kaj Bang, formand, Åboulevard 86, København N, fhv. kantor Viggo Bitsch, Åbrinken 81, Virum, førstelærer Vilh. Hellested, Hellested pr. Hårlev, seminarielærer O. Lindberg, Lundtofteparken 33, pr. Lyngby, overlærer Wilh. Thomsen, kasserer, Ordruphøjvej 24, Charlottenlund, tlf. Ordrup 2492, viceskoleinspektør Knud Ørhem, Ørnevej 25, Glostrup. Elevernes repræsentant er Hans Werner Rasmussen.

Årbogens redaktør: skoleinspektør Viktor Pedersen, Vanløse skole, København.